

Завгородня Тетяна – завідувач кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор педагогічних наук, професор, e-mail: king_feodor@email.ua

Zavhorodnia Tetiana – head of the department of pedagogics named in honour of Bohdan Stuparyk of SHEE «Prekarpathian National University named after Vasyl Stefanyk», doctor of pedagogical sciences, professor, e-mail: king_feodor@email.ua

Цитуйте цю статтю як:

Завгородня Т. Оволодіння міцними знаннями як важлива умова патріотичного виховання молоді: концепція Василя Сухомлинського / Тетяна Завгородня // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 34–40.

Cite this article as:

Zavhorodnia T. Capture by Strong Knowledge as an Important Condition of Patriotic Education of Young People: Conception of Vasyl Sukhomlynskyi, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 34–40.

УДК 378.1.14:66

ВАЛЕРІЙ ІВАЩЕНКО,

доктор технічних наук, професор

(Україна, Дніпро, Національна металургійна академія України)

VALERII IVASHCHENKO,

doctor of engineering, professor

(Ukraine, Dnipro, National Metallurgical Academy of Ukraine)

orcid.org/0000-0001-5195-2552

ВІТАЛІЙ ПЕТРЕНКО,

доктор технічних наук, професор

(Україна, Дніпро, Національна металургійна академія України)

VITALIY PETRENKO,

doctor of engineering, professor

(Ukraine, Dnipro, National Metallurgical Academy of Ukraine)

orcid.org/0000-0001-5017-1674

ОЛЕКСАНДР ЯСЕВ,

кандидат технічних наук, професор

(Україна, Дніпро, Національна металургійна академія України)

OLEKSANDR YASEV,

candidate of engineering, professor

(Ukraine, Dnipro, National Metallurgical Academy of Ukraine)

orcid.org/0000-0002-2614-6994

ІВАН АВРАХОВ,

кандидат філософських наук, доцент

(Україна, Дніпро, Національна металургійна академія України)

IVAN AVRAKHOV,

candidate of philosophical sciences, assistant professor

(Ukraine, Dnipro, National Metallurgical Academy of Ukraine)

orcid.org/0000-0002-5966-3146

**Проблеми формування креативної особистості фахівця
в умовах сучасних технологічних змін у промисловому виробництві**

**Issues of Creative Personality Development of Engineer
under Conditions of Technological Changes in Industrial Production**

У статті розглянуті проблеми формування креативної особистості фахівця, які зв'язані з процесом деіндустріалізації економіки, зниження престижності інженерної праці та недостатньої уваги держави до мотивації підвищення пріоритету промислового виробництва. Визначено, що для забезпечення єдиного комплексного освітнього простору країни необхідно ґрунтовно скоординувати завдання вищої освіти з перспективними завданнями розвитку економіки. Підготовка магістрів повинна передбачати не тільки засвоєння навчальних програм,

а перш за все обов'язкову роботу в науково-дослідних і конструкторських центрах, за результатами якої визначається правомочність одержання відповідного ступеня.

Надійно гарантувати високопрофесійну підготовку сучасних спеціалістів промисловості може лише тісний максимально продуктивний зв'язок освіти, науки і виробництва, плідотворна взаємодія навчальних закладів і підприємств, яка вмотивовано та всебічно стимулюється державними установами. Стабільна і перспективно гарантована підготовка висококваліфікованих спеціалістів відбувається в такому загальнонаціональному і державному середовищі, де творчі спрямування і креативні здібності стають своєрідним соціальним стандартом і усвідомлюються як один із найважливіших факторів суспільного благополуччя.

Ключові слова: креативна особистість фахівця, інженерна праця, освітній простір, завдання вищої освіти, підготовка магістрів.

The issues of creative personality development of engineer related to the deindustrialization of economy as well as the decrease of prestige value of engineer's effort and insufficient encouragement from the state towards the industrial production priority are shown in the article. It was defined that some issues of higher education should be fundamentally coordinated with advanced development of economy for the national educational standard. Training for Master's Degree should provide both curricular study and scientific research in the specific centers and development laboratories. As a result, the scientific work should be priority for the appropriate academic degree.

Credible assure highly professional training of modern industry professionals can only close, as productive as possible connection between education, science and production, motivated and comprehensively stimulated by government institutions fruitful interaction between educational institutions and businesses. Stable and promising guaranteed training of highly qualified specialists going on in such nationwide and state environment, where inventive directions and creative abilities become a kind of social standards and understood as one of the most important factors of social welfare.

At the structure of many educational institutions educational work is directed to development of intelligence, maximum filling pupils and students' heads with all sorts of knowledge, overlooking problems of concrete opportunities for creative application of obtained knowledge. As a result, a graduate will be intellectually developed, even well competent in his specialty, but not necessarily creative.

Of course, quality score of creative activity depends on specialist's intellectual development, his level of knowledge and competence. Intelligence and competence - necessary condition for creativity.

Key words: creative personality of engineer, engineer's effort, national educational standard, higher education issues, Master's degree training.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Підготовка молодих спеціалістів повинна відповідати реальним потребам динамічного розвитку економіки і суспільства в цілому. Без тісного зв'язку освіти, науки і виробництва такий розвиток в добу високих технологій стає неможливим. Це зумовлює відповідні пріоритетні завдання перед усіма структурами і установами, причетними до освітньо-наукової підготовки фахівців.

Аналіз досліджень і публікацій... Для України, з її сьогоdnішнім станом і проблемами, завдання суттєво ускладнюються. За даними Світового економічного форуму в Давосі (2015) співпраця української вищої школи та науки з вітчизняною промисловістю у галузі її високотехнологічного переозброєння протягом останніх 10 років була найнижчою в Європі [9]. Хоча, за даними ООН, індекс освіченості в Україні один з найвищих у світі і становить 0,8.

Основна причина такого положення вбачається у тому, що протягом усіх років незалежності України система виробництва матеріальних благ і система передової науки і освіти були розмежовані між собою, тож остання не стала головним двигуном розвитку економіки і суспільства. Як наслідок, усі ці роки мав місце стійкий процес деіндустріалізації економіки, зниження престижності інженерної праці, зменшення потреби в набутті складних наукомістких знань, особливо у фізико-математичній і інженерній компонентах [1].

За останні 20 років український ринок праці був зорієнтований переважно на торгівлю та сферу послуг. Це призвело до витіснення пріоритету промислового виробництва і знецінення інженерно-технічних спеціальностей. Разом з тим ігнорувалась нагальна потреба промисловості в наукомістких технологіях. Крім того, здобуття вищої освіти лишалось мотивації одержувати повноцінні інженерно-технічні знання і розвивати інноваційну діяльність в промислово-виробничих галузях. В країні створився «синдром непотрібності наукомістких знань і витіснення людського капіталу з країни» [9]. Починаючи з II половини минулого століття на міжнародній арені стали домінувати глобальні тенденції до зближення економічних, науково-технічних і культурних інтересів. Зараз ні одна економіка окремих країн не може успішно розвиватись ізольовано від міжнародних економічних структур. В основу глобалізаційних процесів закладались

надійні міжнародні норми максимально продуктивних та безпечних взаємовідносин. Гарантом створення сучасного світового порядку повинні бути розвинуті країни, що мають достатній історичний досвід стабільного розвитку.

В орієнтації на західноєвропейські цінності Україна має визначити своє місце та роль у цьому світопорядку, приєднавшись до регіональних та світових міжнародних спільнот. Проте наразі Україна стоїть лише на початку цього шляху, виборюючи свої права на статус світової держави. Головною перешкодою тут є, перш за все, відсутність економічного досвіду західноєвропейського зразку, а також нездатність національної політичної еліти мислити глобально та відповідально.

Формулювання цілей статті... Сьогоднішня ситуація в соціально-економічному положенні України свідчить про надзвичайну актуальність тих проблем, які пов'язані з майбутньою долею українського народу і потребують невідкладного вирішення на рівні вимог сучасної цивілізації та міжнародних стандартів. Запорукою їх успішного вирішення являється створення потужного творчого потенціалу в сфері промислового виробництва як основи благополучного розвитку суспільства в цілому. Без достатньо творчих підходів утриматись на світовому рівні розвитку і конкурентоздатності неможливо.

Виклад основного матеріалу... На сучасному етапі розвитку цивілізації все більш значущу роль відіграє людина зі своїм інтелектуальним капіталом, навичками і здібностями його використання за умов екологічної, психологічної та аксіологічної сумісності з оточуючою сферою природи і суспільства. Людина постійно перебуває в процесі динамічного інтелектуального розвитку, у тому числі в удосконаленні своїх професійних знань та практичного досвіду.

В умовах зростаючої динаміки сучасних технологічних процесів і темпів виробництва фахівець повинен бути, перш за все, генератором нових ідей і гарантом стабільності перспективного розвитку суспільства. До того ж, сучасний повноцінний фахівець повинен чітко орієнтуватись не тільки в структурі національного виробництва, але і в кон'юктурі міжнародного господарства, зважаючи на об'єктивну економічну взаємозалежність країн світового ринку. Отже, з урахуванням цих вимог, освітньо-підготовча орієнтація на вузьку спеціалізацію фахівця виглядає не зовсім виправданою. (Хоча звужена спеціалізація може бути досить раціональною стосовно другорядних рівнів виробничого процесу).

Для України важливо наразі визнання її повноправною частиною європейського освітнього і наукового простору. Приєднання України до Болонського процесу має виявити свої позитивні сторони в плані, перш за все, лібералізації вищої школи і розвитку творчих підходів та відповідальності студентів в їх індивідуалізованій фаховій підготовці. Інтеграція в західноєвропейську систему освіти дозволяє приєднатись до міжнародних освітніх стандартів та на їх основі плідно співпрацювати в науково-дослідних центрах Європи, а заодно залучитись до світового ринку кадрів промислового виробництва.

Академік НАНУ Ю.М.Таран, розробляючи напрями удосконалення структури і змісту вищої технічної освіти, в одному із висновків наголошував, що заключний освітній рівень випускника вузу повинен відповідати продуктивній діяльності по вирішенню нетипових задач, пов'язаних з аналізом технологічних ситуацій, пошуком і створенням адекватного методу їх розв'язання, розробкою принципово нової конструкції або технологічного процесу [8]. Мова йде про креативні здатності молодого фахівця як суб'єкта виробничого процесу. Сама специфіка сучасних технологій наполегливо вимагає від фахівця не тільки обов'язкової всебічної компетентності, але і його особистісної креативності – уміння оперативно та творчо втручатись в технологічні процеси з прийняттям найбільш оптимальних (нестандартних) та соціально безпечних рішень в складних і часто непередбачуваних ситуаціях.

Поняття «креативність» і «творчість» часто ототожнюються. Проте творчість – більш широке і абстрактне поняття, яке може відноситись як до діяння окремих індивідів, так і до діяльності соціальних спільнот та народної маси в цілому. Креативність же стосується певної особистості як її конкретна психологічна риса, що лежить в основі її творчої здатності. Це своєрідний, здебільшого усвідомлений, стандарт активної особистості і формат її діяльності – до всього підходити нестандартно, критично, нетрадиційно, інноваційно. Але цей «стандарт» потрібно сформулювати освітніми закладами і закріпити практикою виробничої діяльності.

Формування креативної особистості являється завданням суто освітньо-наукової сфери з усім її педагогічним арсеналом, методологічними нюансами та індивідуальними підходами. Осьовим змістовно-цільовим компонентом вузівської підготовки інженерних спеціалістів повинно бути уміння не тільки створювати інноваційний продукт, але і визначати перспективний напрямок науково-технічних розробок його подальшого удосконалення, уміння здійснювати прогнозування розвитку технічної ідеї від її формування до продуктового втілення [3].

Очевидно, що креативність фахівця чітко виявляється в його інноваційній діяльності. В законі про інноваційну діяльність вона визначається як така, що забезпечує створення і реалізацію

новацій з одержанням на їх основі економічно та соціально важливих результатів. На відміну від простого впровадження новацій (будь-чого нового), інноваційна діяльність представляється складним багатоступеневим процесом, спрямованим, насамперед, на кінцевий продукт, на його кількість та якість у відповідності до актуальних і потенційних потреб суспільства. В структурі інноваційної діяльності передбачається і обґрунтована розробка конструктивної ідеї, і високотехнологічне забезпечення її реалізації, і соціально затребуваний продукт.

Для максимальної результативності інноваційної діяльності не завадять також інтерактивні задатки особистості, оскільки недостатньо подати нову ідею – необхідно певним чином організувати відповідні ресурси для її реалізації.

Навчальні дисципліни інноваційного напрямку (що читаються, наприклад, на кафедрах інтелектуальної власності) мають, між іншим, важливе психологічне значення. Крім засвоєння безпосередньо пізнавального змісту цих дисциплін (одержання знань), студент внутрішньо вживається в складні інноваційні процеси, які очікують його в майбутній підприємницькій діяльності та вимагають від нього творчої активності і професійного натхнення. Це необхідна психологічна основа креативності фахівця, його готовність до нестандартних ситуацій у сучасному виробництві. Адже випускників часто лякає поліфункціональність і непередбачуваність в їх професійних діяннях, особливо на межі з іншими спеціальностями. Страх можливої неспроможності виконувати виробничі завдання породжує стан фрустрації і розгубленості, з чим принципово несумісна креативна діяльність. Боязнь будь-яких нововведень, що зазвичай спостерігається у недостатньо підготовлених випускників вузів, стає тим психологічним фактором, що згубно впливає на технічний стан та інтенсивність виробничих процесів і, в кінцевому підсумку, призводить до стагнації виробництва.

До психологічних рис креативної особистості часто відносять і такі ознаки, як мотивація творчості, контроль емоційної стабільності та стресостійкості, внутрішня незалежність, позитивне мислення тощо [6].

Компетентність фахівця іноді позначають терміном «інтелект професійного успіху», що означає вміння раціонально використовувати освітньо-досвідну базу для досягнення успіху [4]. В цьому, дійсно, є момент творчості. Хоча відносно змісту цього терміну треба мати на увазі, що суто раціональне орієнтування лише на комерційний успіх (тим паче на тимчасову вигоду) може звестись до меркантилізму в економіці, що згубно діє на комплексну стратегію розвитку підприємства. При цьому ніяк не йдеться про венчурний бізнес, який своєрідно стимулює активність підприємництва та креативність інноваційної діяльності.

Залишається відкритим питання про те, наскільки вистачить творчої здатності, основаної лише на вихідній базі, яку дає вуз. (Недаремно вузівські програмні дисципліни називають нормативними, тобто мінімально необхідними). Молодий фахівець, маючи хороші знання, з часом може виявитись хоча і небезкорисним, однак малопродуктивним в плані надійної стабільності і перспективи розвитку підприємства. Враховуючи стрімку динаміку технологічних процесів і темпи виробництва, подальшим імперативом творчого розвитку спеціаліста стають постійно нові умови виробництва, які будуть категорично вимагати і інших знань, і іншого досвіду. Запорукою професійного успіху тут можуть бути тільки креативні здібності і творча рішучість фахівця.

В структурі навчання багатьох учбових закладів (від школи до вузу включно) освітню роботу спрямовують саме на розвиток інтелекту, максимально поповнюючи голови учнів і студентів всілякими знаннями (часто далекими від нагальних проблем), упускаючи проблеми конкретних можливостей творчого застосування одержаних знань. В результаті випускник буде інтелектуально розвинутим, навіть добре компетентним в своїй спеціальності, але не обов'язково креативним.

Показник якості креативної діяльності, безумовно, залежить від інтелектуального розвитку спеціаліста, від рівня його знань та компетентності. Інтелект і компетентність – необхідна умова креативності. Проте зв'язок між ними неоднозначний. Креативна здатність хоча і реалізується лише на основі знань, але до них не зводиться. Тому креативів з низьким інтелектом не буває, але є інтелектуали з низькою креативністю [11]. В кінці кінців, кожен може займатися креативною діяльністю, результат же буде, звичайно, не однаковим.

Окремими дослідженнями (Стенберг, Лубарт, Дуду – США) встановлено, що креативними фахівцями проявляють себе не обов'язково відмінники навчання. Останні, частіше за все, стають адміністративними функціонерами: вони знають багато і уміють добре організувати виробничий процес, проте свої знання та вміння використовують зазвичай лише в межах існуючої технології та усталеного порядку, з настоєм ставлячись до нових ідей і нестандартних рішень.

Надійно гарантувати високопрофесійну підготовку сучасних спеціалістів промисловості може лише тісний максимально продуктивний зв'язок освіти, науки і виробництва, плідотворна взаємодія навчальних закладів і підприємств, яка вмотивовано та всебічно стимулюється

державними установами. Стабільна і перспективно гарантована підготовка висококваліфікованих спеціалістів відбувається в такому загальнонаціональному і державному середовищі, де творчі спрямування і креативні здібності стають своєрідним соціальним стандартом і усвідомлюються як один із найважливіших факторів суспільного благополуччя.

Інтегративні процеси в сферах освіти, науки і виробництва передбачають основні напрями цілеспрямованої і централізованої діяльності:

-Створення корпоративних навчально-наукових центрів в структурі ВНЗ – підприємство.

-Спільні науково-навчальні комплекси в структурах академічної і вузівської науки з залученням студентів і аспірантів, які будуть мати змогу здійснювати міждисциплінарні дослідження та техніко-технологічні розробки, затребувані виробництвом.

-Спільні з ВНЗ наукові центри і галузеві лабораторії на підприємствах, де магістри і молоді спеціалісти зможуть продовжувати науково-дослідну роботу з урахуванням специфіки даного виробничого підприємства.

-Тісний взаємозв'язок між вузами та школами для забезпечення чіткої професійної спрямованості середньої освіти на програми вузівської підготовки з орієнтацією на відповідні підприємства працевлаштування; в руслі профорієнтаційної роботи буде вдосконалюватись і система ЗНО для випускників шкіл. Профорієнтаційна робота вузів у школах має стати важливою частиною єдиної просвітницької системи суспільства і бути не стихійною, а централізовано скоординованою та правозахисною.

-Всебічна підтримка інноваційного підприємництва (особливо в ключових галузях економіки).

-В плані міжнародного наукового співробітництва створення спільних з країнами ЄС аспірантур та інституту пост-докторантури [5].

Все це має кардинально підвищити креативно-творчий ресурс країни, закріпивши чіткий зв'язок між структурою підготовки висококваліфікованих фахівців і реальними потребами економіки з урахуванням її сьогодишнього потенціалу та перспектив розвитку. Саме цьому повинні слугувати і відповідні закони України, насамперед: «Про вищу освіту», «Про розвиток науки», «Про інноваційну діяльність».

Висновки...

1. У вирішенні проблем підготовки фахівців треба завжди виходити з того, що провідним критерієм якості інтелектуального ресурсу країни являється його високий творчий потенціал, виражений в кількості креативно мислячих і діючих працівників виробництва.

2. З урахуванням сьогодишньої кон'юнктури кадрового попиту на високопрофесійних спеціалістів в сфері сучасного промислового господарства потрібна, перш за все, чітка загальна стратегічна концепція розвитку освіти і науки в країні. Розробка і реалізація такої концепції повинна бути введена в ранг ведучої політико-економічної діяльності держави. Тільки така орієнтація дозволить створити ту необхідну соціальну і матеріально-технічну базу для вузів, без якої неможлива сучасна освітньо-наукова система, її економічна ефективність та національний престиж.

3. За відсутності в державі чіткої комплексної програми координації розвитку освіти, науки і виробництва креативність фахівців буде проявлятися де завгодно, але не там, де потрібно для цілеспрямованого забезпечення об'єктивно необхідних потреб українського суспільства.

4. Для забезпечення єдиного комплексного освітнього простору країни необхідно ґрунтовно скоординувати завдання вищої освіти з перспективними завданнями розвитку економіки. Іншими словами, система вищої освіти повинна орієнтуватися не на плінні, усталені запити підприємств (хоча і це треба), а на загальну стратегію економічних реформ з глибинним усвідомленням національних інтересів України і її реальних потенціальних ресурсів. Це, в свою чергу, потребує створення серйозних наукових центрів, економічно затребуваних та фінансово виправданих.

5. В країні наразі дискутується питання про долю державного замовлення. Далеко не всі схвально сприймають позицію МОНу у цьому питанні. Тенденція до «відходу держави від державного замовлення на підготовку фахівців у ВНЗ видається незрозумілою» [5]. По суті вона свідчить про неспроможність державної установи планомірно організувати і скоординувати вищу освіту з реальними потребами промисловості. При цьому і вільний вибір абітурієнтами майбутніх професій при відсутності престижу інженерних спеціальностей призведе до поглиблення диспропорції між представниками виробничої та невиробничої сфер [5] і ще більшого дефіциту кваліфікованих кадрів промисловості.

Однак, в умовах плідної скоординованості завдань вузів і промислових підприємств, на магістерському рівні цілком можливий самостійний вибір програм підготовки з урахуванням цільової професійної орієнтації. Самостійний вибір магістерських програм передбачає не тільки цілеспрямоване підвищення рівня знань, але і формування дієздатності для оперативного входження в господарську структуру країни, вирішуючи суттєвим чином, з одного боку, проблему

працевлаштування випускників, з іншого – проблему переорієнтації спеціалістів на підприємствах. Крім того, підготовка магістрів повинна передбачати не просте «учнівське» засвоєння навчальних програм, а перш за все обов'язкову роботу в науково-дослідних і конструкторських центрах, за результатами якої визначається правомочність одержання відповідного ступеня.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Згуровський М.З. Деіндустріалізація України через зниження наукоємності освіти. – See more at: <http://kpi.ua/1523-2#sthash.Aa5RkhOz.dpuf> / Zghurovskiy M.Z. Deindustrializatsiia Ukrainy cherez znyzhennia naukoiemnosti osvity. – See more at: <http://kpi.ua/1523-2#sthash.Aa5RkhOz.dpuf>.
2. Згуровський М.З. Стратегія інноваційної діяльності на основани методології технологічного предвидення / М.З. Згуровський, Н.Д. Панкратова // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2010. – Т. 12, № 2. – С. 103-112. / Zghurovskiy M.Z. Stratehiia ynnovatsyonnoi deiatelnosti na osnovanyu metodolohyyu tekhnolohycheskoho predvydeniya / M.Z. Zghurovskiy, N.D. Pankratova // Reiestratsiia, zberihannia i obrobka danykh. – 2010. – Т. 12, №2. – pp.103-112.
3. Іващенко В.П. Підвищення рівня підготовки фахівців з інтелектуальної власності, які мають базову технічну освіту / В.П.Іващенко, В.О.Петренко, Є.С.Белікова. – *Новости науки Придніпровья. Научно-практический журнал.* – Дніпропетровськ: Дніпро-VAL, 2012. – № 5-6. – С. 13-17. / Ivashchenko V.P. Pidvyshchennia rivnia pidhotovky fakhivtsiv z intelektualnoi vlasnosti, yaki maiut bazovu tekhnichnu osvitu / V.P.Ivashchenko, V.O.Petrenko, Ye.S.Bielikova. – *Novosty nauky Prydneprovya. Nauchno-praktycheskyi zhurnal.* – Dnipropetrovsk: Dnipro-VAL, 2012. – № 5-6. – pp. 13-17.
4. Петренко В.О. Інтелект професійного успіху фахівця та світоглядний горизонт технократичного життя особистості / В.О.Петренко, І.О.Аврахов. – *Освіта і наука в Україні. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. 21-22 червня 2013. Частина I.* – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2013. – 256 с. – С. 202-204. / Petrenko V.O. Intelpekt profesiinoho uspiikhу fakhivtsia ta svitohliadnyi horyzont tekhnokratychnoho zhyttia osobystosti / V.O.Petrenko, I.O.Avrakhov. – *Osvita i nauka v Ukraini. Materialy Vseukrainskoi naukovoї konferentsii. 21-22 chervnia 2013. Chastyna I.* – Dnipropetrovsk: Roial Prynt, 2013. – 256 p. – pp. 202-204.
5. Реформування наукової сфери як чинник переведення економіки України на інноваційну модель розвитку. – Національний інститут стратегічних досліджень. – <http://www.niss.gov.ua/articles/2118/> / Reformuvannia naukovoї sfery yak chynnyk perevedennia ekonomiky Ukrainy na innovatsiinu model rozvytku. – *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen.* – <http://www.niss.gov.ua/articles/2118/>
6. Сухарев В.А. Психологія інтелекту / В.А.Сухарев – Донецьк: Сталкер, 1997. – 416 с. / Sukharev V.A. Psykholohyia yntellekta / V.A.Sukharev – Donetsk: Stalker, 1997. – 416 p.
7. Таран Ю.М. Проблеми та перспективи підготовки магістрів у Державній металургійній академії України / Ю.М.Таран, О.Г.Величко – *Теория и практика металлургии*, 1998. – №1. – С. 3-4. / Taran Yu.M. Problemy ta perspektyvy pidhotovky mahistriv u Derzhavnii metalurhiinii akademii Ukrainy / Yu.M.Taran, O.G.Velychko – *Teoriya u praktyka metallurhyu*, 1998. – №1. – pp. 3-4.
8. Таран Ю.М. Про розвиток вищої технічної освіти / Ю.М.Таран. – *Теория і практика металургії*, 2000. – С. 3-4. / Taran Yu.M. Pro rozvytok vyshchoi tekhnichnoi osvity / Yu.M.Taran. – *Teoriia i praktyka metalurhii*, 2000. – pp. 3-4.
9. Форсайт економіки України. – [http://wdc.org.ua/sites/default/files/Foresight 2015- short-UA.pdf](http://wdc.org.ua/sites/default/files/Foresight%2015-short-UA.pdf). / Forsait ekonomiky Ukrainy. – [http://wdc.org.ua/sites/default/files/Foresight 2015- short-UA.pdf](http://wdc.org.ua/sites/default/files/Foresight%2015-short-UA.pdf).
10. Форсайт економіки України. – See more at: <http://kpi.ua/15-07-20#sthash.5mPO50QC.dpuf> / Forsait ekonomiky Ukrainy. – See more at: <http://kpi.ua/15-07-20#sthash.5mPO50QC.dpuf>
11. Холодная М.А. Психология интеллекта: Парадоксы исследования / М.А.Холодная. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с. / Kholodnaia M.A. Psykholohyia yntellekta: Paradoksy yssledovanyia / M.A.Kholodnaia. – 2-e yzd. – SPb.: Pyter, 2002. – 272 p.

Дата надходження статті: «07» жовтня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «20» жовтня 2016 р.

Рецензенти:

Галус О. – доктор педагогічних наук, професор
Руснак І. – доктор педагогічних наук, професор

Іващенко Валерій – перший проректор Національної металургійної академії України, доктор технічних наук, професор, e-mail: nnc@metal.nmetau.edu.ua

Ivashchenko Valerii – the first pro-rector of National Metallurgical Academy of Ukraine, doctor of engineering, professor, e-mail: nnc@metal.nmetau.edu.ua

Петренко Віталій – професор кафедри інтелектуальної власності Національної металургійної академії України, доктор технічних наук, професор, e-mail: petrenko_v@email.ua

Petrenko Vitaliy – professor of the department of intellectual property of National Metallurgical Academy of Ukraine, doctor of engineering, professor, e-mail: petrenko_v@email.ua

Ясєв Олександр – професор кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки Національної металургійної академії України, кандидат технічних наук, професор, e-mail: navid@metal.dmeti.dp.ua

Yasev Oleksandr – professor of the department of applied mathematics and computer facilities National Metallurgical Academy of Ukraine, candidate of engineering, professor, e-mail: navid@metal.dmeti.dp.ua

Аврахов Іван – доцент кафедри філософії та політології Національної металургійної академії України, кандидат філософських наук, доцент, e-mail: kphilos@ukr.net

Avrakhov Ivan – assistant professor of the department of philosophy and political sciences National Metallurgical Academy of Ukraine, candidate of philosophical sciences, assistant professor, e-mail: kphilos@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Іващенко В. Проблеми формування креативної особистості фахівця в умовах сучасних технологічних змін у промисловому виробництві / Валерій Іващенко, Віталій Петренко, Олександр Ясев, Іван Аврахов // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 40–46.

Cite this article as:

Ivashchenko V, Petrenko V, Yasev O, Avrakhov I. Issues of Creative Personality Development of Engineer under Conditions of Technological Changes in Industrial Production, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 40–46.

УДК 378.147

МАРИНА ІКОННІКОВА

кандидат філологічних наук, доцент

(Україна, Хмельницький, Хмельницький національний університет)

MARYNA IKONNIKOVA

candidate of philological sciences, assistant professor

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi National University)

orcid.org/0000-0002-0134-2331

Методологічні орієнтири професійної підготовки філологів

Methodological Guidelines in Philologists' Professional Training

У статті автором актуалізована необхідність удосконалення професійної підготовки філологів з урахуванням різних концепцій, теорій ідей, методологічних підходів та принципів. Визначено методологічні орієнтири у дослідженні порушеної проблеми, що формують основу для подальшого теоретичного вивчення особливостей професійної підготовки філологів та обґрунтування концептуальних засад розвитку системи професійної підготовки філологів. Здійснено аналіз методологічних підходів до професійної підготовки філологів (аксіологічний, синергетичний, культурологічний, антропоцентричний, компетентнісний, системний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи). Схарактеризовано основні положення зазначених підходів та доцільність їхнього використання у професійній підготовці фахівців-філологів. Акцентовано увагу на філософії людиноцентризму та культуроцентризму як нових орієнтирів сучасної філософії освіти. Зазначено, що філософія людиноцентризму та культуроцентризму акцентує увагу на розвитку людської самосвідомості, культуровідповідності, культурної ідентичності, розумінні сутності людини, осягненні своєрідності людини і на цій основі виробляє перспективу розвитку самої людини. Розкрито необхідність використання синергетичної парадигми, що передбачає самокерований розвиток філологів шляхом спеціально конфігурованих впливів: з боку викладача – створення та реалізації оптимальних педагогічних умов, з боку студентів – участь у змодельованих професійно спрямованих ситуаціях. Особливу увагу приділено культурологічному та компетентнісному підходам, які орієнтують професійну підготовку філологів на розвиток їх духовної культури і соціальної відповідальності, професійних компетенцій, творчого потенціалу, критичного мислення, комунікативної майстерності. Описано соціально-педагогічний портрет сучасного філолога як культуромовну толерантну особистість, яка усвідомлює свої національні корені, шанує цінності інших культур, уміє захопити «живим», емоційним, пристрасним словом рідної та іноземної мови, має високий рівень наукової культури та естетичного смаку. Наголошено на важливості інтеграції зазначених підходів, що сприятиме удосконаленню професійної підготовки філологів, поєднанню мети, змісту, структури, етапів, форм, методів організації навчання, забезпеченню системного бачення гармонійного розвитку культуромовної особистості філолога.

Ключові слова: філологи, методологічні підходи, людиноцентризм, культуромовна особистість, ціннісні орієнтації, професійні компетенції.